

SILLUNI BUTË O PASUES TË SUNETIT ME PASUESIT E SUNETIT!

ABULMUHSIN IBN HAMED ABADI

Silluni butë o Pasues të Sunetit me Pasuesit e Sunetit

[Shqip – Albanian – الباني]

AbdulMuhsin b. Hamed El Abbad

Përktheu : Bilal Shkrepi

2011 - 1432

IslamHouse.com

﴿ رفقا أهل السنة بأهل السنة ﴾

« باللغة الألبانية »

عبد المحسن بن حمد العباد

ترجمة: بلال شكري

2011 - 1432

IslamHouse.com

ABDULMUHSIN IBN HAMED EL-ABAD

Silluni butë o Pasues të Sunetit me Pasuesit e Sunetit

Përktheu: **Bilal Shkrepi**

(materiali botohet i rishikuar)

Përktheu
Bilal Shkrepi

Redaktoi:
Rudian Zekthi

Përgatiti për shtyp:
Gazmend Leçini

Arti grafik
Kleida Maluka

Boton Shoqata kulturore
“Tradita”

Tiranë 2008

Hyrje

*Me emrin e Allahut,
të Gjithëmëshirshmit, Mëshiruesit.*

Falënderimi i takon Allahut i Cili bashkoi zemrat e besimtarëve dhe i nxiti për bashkim, unitet dhe pajtim, si dhe u tërhoqi vërejtjen që të ruhen nga përçarja dhe mosmarrëveshja.

Dëshmoj se nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë veç Allahut, i Cili krijoi dhe përcaktoi masë për çdo gjë. Ai është i Cili vendosi dispozita dhe i bëri ato të lehta duke qenë i Mëshirshëm me besimtarët. Dëshmoj se Muhamedi (*salallahu alejhi ue selem*) është rob i Allahut dhe i Dërguari i Tij, i cili ka urdhëruar për lehtësim dhe përgëzim (në fjalën e tij): ***“Lehtësoni dhe mos vështirësoni, përgëzoni dhe mos i bëni njerëzit të ikin e të largohen.”***

O Allah! Shpëtoje dhe bekoje atë, familjen e tij të pastër, shokët e tij të cilët Allahu i ka përshtetur si të ashpër ndaj mosbesimtarëve dhe të mëshirshëm me njëri-tjetrin. Shpëtoji dhe bekoji të gjithë ata që ndjekin rrugën e tij deri në Ditën e Gjykimit.

O Allah! Më udhëzo mua e më bëj shkak për udhëzimin e të tjerëve.

O Allah! Pastroje nga smira zemrën time dhe më mundëso që të them të vërtetën me fjalën time.

O Allah! Unë kërkoj mbrojtjen Tënde që të më ruash të mos largohem nga e vërteta e as të mos më largojnë nga e vërteta. Kërkoj mbrojtjen Tënde që të më ruash të mos bie në mëkat dhe as të mos më çojë dikush në mëkat. Kërkoj mbrojtjen Tënde që të mos i bëj padrejtësi ndonjërit dhe as të mos më bëjë padrejtësi ndokush. Kërkoj mbrojtjen Tënde që të mos injoroj askënd dhe askush të mos më injorojë.

“Ehli suneh uel xhema’ah” janë ata që ndjekin rrugën e Profetit të Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) dhe shokëve të tij. **“Ehli suneti”** është ndjekës rigoroz i traditës së Profetit (*salallahu alejhi ue selem*), traditë për të cilin i Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) ka thënë: ***“Kapuni pas traditës (sunetit) sime dhe traditës së katër Kalifëve të drejtë e të udhëzuar pas meje. Kapuni pas saj dhe shtrëngojeni fort atë me dhëmballë.”***

Ai na ka tërhequr vërejtje që të ruhem nga kundërshtimi i tij duke thënë: ***“Ruhuni nga gjërat e shpikura në çështjet e fesë, sepse çdo gjë e shpikur është bidat dhe çdo bidat është humbje.”*** Gjithashtu ka thënë: ***“Kush largohet nga tradita ime, nuk është prej meje.”***

E gjithë kjo është në kundërshtim me ata që ndjekin pasionet e tyre, me bidatçinjtë, të cilët kanë marrë rrugë që nuk i përkasin të Dërguarit të Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) dhe shokëve të tij. Besimi i **“Ehli sunetit”** është shfaqur me dërgimin e shpalljes të Dërguarit të Allahut (*salallahu alejhi ue selem*), ndërsa besimet e bidatçinjëve kanë lindur pas kohës së Profetit (*salallahu alejhi ue selem*). Disa prej besimeve të tyre janë shfaqur në fundin e

kohës së sahabëve, ndërsa disa të tjera janë shfaqur me vonë. I Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) ka lajmëruar se kush do të jetojë prej shokëve të tij do ta arrijë këtë përçarje dhe mosmarrëveshje. Ai ka thënë: **“Vërtet kush do të jetojë prej jush do të shohë shumë kundërshtime.”** Pastaj ka udhëzuar për të ndjekur rrugën e drejtë, ku përfshihen fjalët e veprat e tij si dhe ato të Kalifëve të drejtë. Ai ka tërhequr vërejtjen që të ruhemi nga shpikjet në çështjet e fesë dhe ka lajmëruar se ato janë humbje.

Nuk është as e logjikshme dhe as e pranueshme që sahabëve t’u ketë shpëtuar njohja e një të vërtete ose udhëzimi fetar e të ruhet ajo për t’u njohur më vonë nga ata që erdhën pas tyre. Të gjitha gjërat e shpikura në fe janë të këqija. Sikur të kishte mirësi në diçka prej tyre, atëherë sahabët do të kishin qenë të parët që do t’i kishin vepruar ato. Por shpikjet në fe janë sherr me të cilin janë vënë në provë shumë prej atyre që kanë ardhur pas sahabëve e që kanë devijuar nga rruga e tyre. Imam Maliku ka thënë: *“Nuk do të rregullohet fundi i këtij Umeti veçse me atë që u rregullua fillimi i tij.”* Për këtë arsye **“Ehli suneti”** ndjek me përpikëri traditën e të Dërguarit të Allahut (*salallahu alejhi ue selem*), kurse të tjerët ndjekin besimet dhe idetë e tyre të pasakta siç janë el Xhebrijet, el Kaderijët, el Murxhitë, el Imamije, el Ithna asherij-jeh ose pasojnë persona të caktuar siç janë el Xhehmijët dhe ez-Zejdijet, esh-Sharijet dhe el Ibadijet.

Nuk është e drejtë të thuhet se e tillë është dhe “el Uehabije”, që i mvishet Muhamed ibn Abdul Uehabit, Allahu e mëshiroftë, sepse ai nuk ka ardhur me diçka të re, por ka ndjekur rrugën e muslimanëve të parë

e të devotshëm dhe ka thirrur dhe propaganduar traditën e të Dërguarit të Allahut (*salallahu alejhi ue selem*). Emërtimi “el Uehabije” përdoret nga ata që urrejnë thirrjen ripërtëritëse të shejh Muhamed ibn Abdul Uehabit, Allahu e mëshiroftë, me qëllimin që të ngatërrojnë çështjet, t’i shmangin njerëzit nga ndjekja e së vërtetës dhe udhëzimit dhe t’i lënë ata në bidatet e shpikura, të cilat bien në kundërshtim me rrugën e **“Ehli sunetit dhe Xhematit”**.

Imam esh-Shatibiu, në librin e tij “El I’ëtisam” (1/79) tregon se Abdurrahman ibn Mehdi transmeton se është pyetur Malik ibn Enes për Traditën (sunetin) e ai ka thënë: *“Suneti është ai që nuk ka emërtim tjetër veç Sunet”*, dhe pastaj lexoi fjalën e Allahut: **“Dhe vërtet kjo është rruga Ime e drejtë, kështu që ndiqeni atë dhe mos ndiqni rrugë tjetër, pasi ato do t’ju ndajnë dhe do t’ju largojnë nga rruga Ime...”**

Ibnul Kajim në librin **“Medarixhus salikin”** (3/179) ka thënë: *“Disa dijetarë janë pyetur për Sunetin dhe kanë thënë se sunet është ajo që nuk emërtohet me diçka tjetër veç këtij emri, pra ‘ehli suneti’ nuk ka emër tjetër me të cilin emërtohet.”*

Në librin **“El intika”** të ibn Abdul Berrit, është përmendur se një burrë e pyeti imam Malikun: *“Kush janë ‘Ehli suneh’?”*. - Ai iu përgjigj: *“Ehli suneh’ janë ata të cilët nuk kanë emër tjetër me të cilin njihen (përveç emrit ‘Ehli suneh’). Nuk janë as xhehmij, as kaderinj e as rafidinj.”*

Nuk ka dyshim se detyra e “Ehli sunetit” në çdo kohë e në çdo vend është që të bashkohen, ta mëshirojnë njëri-tjetrin dhe të bashkëpunojnë në

vepra të mira. Prej gjërave që të bëjnë të ndihesh keq sot, është egërsia, ashpërsia dhe konfliktet që hasen nga një pjesë e “Ehli sunetit”. Kështu këta merren me njëri-tjetrin duke bërë “xherh”¹, “tahdhir” dhe “hexhr”. Ndërkohë është detyrë për ta që të gjitha përpjekjet e tyre të drejtohen kundër mosbesimtarëve dhe bidatçinjëve të cilët luftojnë Sunetin. Gjithashtu është detyrë që “Ehli suneti” të jetë i bashkuar, të afrohen, të mëshirojnë njëri-tjetrin dhe të këshillojnë njëri-tjetrin me butësi. Për këtë arsye e kam parë të arsyeshme të shkruaj disa fjalë duke këshilluar për këtë çështje. I lutem Allahut të bëjë dobi me këto fjalë. Unë dëshiroj vetëm përmirësimin, me aq sa kam mundësi, e udhëzimi dhe suksemi im mundet të vijë vetëm nga Allahu. Tek Ai mbështetem dhe Atij i kthehem me pendim.

Këtë këshillë e kam titulluar: **“Rifkan Ehli suneh bi Ehli suneh”** – “Silluni butë o Pasues të Sunetit me Pasuesit e Sunetit”.

Lus Allahun të japë për të gjithë mbarësi e sukses dhe orientim për drejtësi. Lus Allahun që t’i rregullojë lidhjet mes tyre, t’i bashkojë zemrat e tyre, t’i udhëzojë në rrugët e paqes dhe t’i nxjerrë nga errësira në dritë. Vërtet Ai është Gjithdëgjues, dhe i përgjigjet lutjes së lutësit.

1) Xherhi në shkencën e hadithit është përmendja e një transmetuesi me një cilësi që tregon se nuk pranohet transmetimi i tij. Shejhu këtu ka për qëllim akuzimin e dijetarëve dhe thirrësve në Islam me akuza të ndryshme si p.sh. bidatçi, me qëllim që të mos merret dije prej tyre. Tahdhir do të thotë të tërheqësh vërejte për t’u ruajtur nga diçka ose dikush. Hexhr do të thotë të ndërprish marrëdhëniet me dikë, ti bësh bojkot. (sh.p)

Mirësia e të folurit dhe e qartësimit

Mirësitë e Allahut ndaj robërve të Tij nuk numërohen dhe nuk llogariten. Prej begative më të mëdha është mirësia e të folurit, me të cilën njeriu sqaron qëllimin e tij, thotë fjalën e drejtë, urdhëron për të mirë dhe ndalon nga e keqja. Ai që nuk e posedon këtë mirësi, nuk i arrin këto gjëra që përmendëm dhe nuk mund të merret vesh me të tjerët përveçse me anë të shenjave ose shkrimit.

Allahu në Kuran ka thënë: **“Allahu sjell një shembull tjetër: dy njerëz, njëri pa gojë që nuk ka fuqi për të bërë asgjë, i cili është barrë për kujdestarin e tij, ngado që ta çojë ai nuk i sjell asnjë të mirë atij. A është një njeri i tillë njësoj me një tjetër i cili urdhëron drejtësi dhe vetë është në rrugën e drejtë?”** En-Nahl: 76.

Në komentin e këtij ajeti disa dijetarë kanë thënë se: *“Allahu ka dhënë një shembull për Vetën e Tij dhe për idhullin”,* disa të tjerë kanë thënë se: *“Ky është shembulli i mosbesimtarit me besimtarin”.* El Kurtubi ka thënë (9/149): *“Ky koment është transmetuar nga Ibn Abasi, ai është i mirë, sepse është i përgjithshëm (i tërësishëm, përfshirës).”*

Ky shembull në mënyrë të qartë tregon vlerën e ulët të skllavit që nuk ka gojë, nuk u bën dobi të tjerëve dhe nuk përfiton prej tij pronari i tij, kudo që ta drejtojë.

Gjithashtu Allahu i Lartësuar në Kur'an ka thënë: **“Për Zotin e qiellit e të tokës ajo është e vërtetë (ajo që ju është premtuar) siç është e vërtetë të folurit tuaj.”** Sure Edh-Dharijatë: 23.

Allahu është betuar në Vetën e Tij për ndodhinë e Ringjalljes dhe shpërblimet për punët, sikurse edhe të folurit është realitet, pra kjo tregon dhe nxjerr në pah mirësinë e të folurit. Gjithashtu Allahu në Kur'an ka thënë: **“Ai krijoi njeriun e i mësoi atij të folurin e bukur (e të shprehurin).”** Sure Err-Rrahmanë: 3-4.

El Hasen e ka komentuar fjalën *el bejan* të përmendur në ajet me *“të folurit”*. Kjo tregon dhe tërheq vëmendjen për mirësinë e të folurit me anë të të cilit njeriu sqaron atë që dëshiron.

Gjithashtu Allahu në Kur'an ka thënë: **“A nuk bëmë Ne për të dy sy dhe një gjuhë e dy buzë ...?”** Sure El Beled: 8-9.

Ibn Kethiri ka thënë në tefsirin e tij: “Fjala e Allahut **‘A nuk bëmë Ne për të dy sy’**, do të thotë dy sy që të shikojë me ta; **‘dhe një gjuhë’**, do të thotë që të flasë me të dhe të shprehet për atë që ndjen në vetvete; **‘e dy buzë’**, do të thotë se me anë të tyre flet dhe ha ushqim, dhe në të njëjtën kohë janë bukuri për fytyrën dhe gojën e tij.” Dihet që kjo mirësi nuk mundet të jetë mirësi e vërtetë, vetëm nëse të folurit e përdorim në hajër (të mirë), kurse nëse do të përdorej në të keqe, atëherë të folurit do të ketë pasoja të këqija për folësin. Dhe ai që nuk e përdor këtë mirësi do të jetë në një gjendje më të mirë sesa ai që e ka dhe e përdor për keq.

Gjuha duhet të flasë vetëm fjalë të mira dhe për mirësi

Allahu i Lartëmadhëruar thotë:
“O ju të cilët keni besuar! Frikësojuni Allahut dhe thoni fjalë të mira e të drejta. Allahu do t’jua përmirësojë veprat tuaja dhe do t’jua falë gjynahet tuaja. Kush i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij me të vërtetë ka fituar fitimin e madh.”²

“O ju të cilët keni besuar! Ruhuni prej hamendjeve se me të vërtetë shumë prej hamendjeve janë gjynah tek Zoti. Mos spiunoni! Mos përgojoni njëri-tjetrin! A dëshiron ndonjëri prej jush të ushqehet me mishin e vëllait të tij të vdekur. Pa dyshim që ju e urreni një gjë të tillë. Frikësojuni Allahut, me të vërtetë Allahu është Pranues i pendimit, i Mëshirshëm.”³

“Ne e krijuam njeriun dhe e dimë fare mirë se çfarë përshpërisni në vetvetet tuaja. Ne jemi më afër jush se sa vetë damarët e qafave. Kur të tubohen dy melaiket, i së majtës dhe i së djathtës që janë gjithmonë prezentë. Nuk shpreh diçka vetëm se ka pranë tij mbikëqyrës, llogaritës të rreptë.”⁴

2) Sure El Ahzabë: 70-71.

3) Sure El Huxhuratë: 12.

4) Sure El Kaf: 16-18.

“Ata të cilët i dëmtojnë besimtarët për diçka që s’e kanë bërë, të tillët kanë bërë (mbartur në vetet e tyre) shpifjen më të madhe.”⁵

Ebu Hurejre (*radijallahu anhu*) transmeton se i Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) ka thënë: **“E dini ju ç’është përgojimi?”** Thanë: **“Allahu dhe i Dërguari i Tij e dinë më së miri!”** Atëherë tha: **“Të përmendësh prej vëllait tënd ndonjë gjë që ai urren të përmendet.”** Dikush tha: **“Po sikur ta ketë atë gjë që po e përmend.”** I Dërguari (*salallahu alejhi ue selem*) tha: **“Nëse ti përmend diçka që e ka, ky është përgojimi, e nëse thua diçka që nuk e ka, ti ke shpifur për të.”⁶**

Allahu thotë:

“Mos merr përsipër të flasësh për atë që nuk ke dije, se me të vërtetë dëgjimi, shikimi dhe të menduarit, për të gjitha do të merret njeriu në llogari.”⁷

Nga Ebu Hurejre (*radijallahu anhu*) transmetohet se i Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) ka thënë: **“Allahu kënaqet prej jush kur bëni tri gjëra dhe urren prej jush të bëni tri të tjera. Kënaqet prej jush ta adhuronit të vetëm e të mos i shoqëroni Atij askënd, të bashkoheni të gjithë në fenë e Allahut dhe të mos përçaheni.**

5) Sure El Ahzabë: 58.

6) Muslimi hadithi 2589.

7) Sure El Isra: 36.

Urren thashethemet, pyetjet e shumta dhe shpërdorimin e pasurisë.”⁸

Njëkohësisht këto gjëra të urryera kanë ardhur dhe në hadithin e Mugiress që transmeton Buhariu në “Sahihun” e tij nr. 2408, po kështu vetëm kjo pjesë në “Sahihun” e Muslimit.

Nga Ebu Hurejre (radijallahu anhu) transmetohet se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: ***“Gjithsecilit prej njerëzve i regjistrohet gjynahu i imoralitetit, do apo jo ai. Sytë bëjnë imoralitet dhe imoraliteti i tyre është shikimi në ato gjëra që janë të ndaluara; veshët bëjnë imoralitet dhe imoraliteti i tyre është dëgjimi i gjërave të ndalura (me dëshirë); po kështu edhe gjuha, e imoraliteti i gjuhës është e folura (në haram); po kështu edhe dora, e imoraliteti i saj është lëvizja e saj në haram; po kështu edhe këmba, e imoraliteti i saj është hedhja e hapave për në haram; ndërsa organet seksuale i vendosin vulën kësaj, duke e bërë imoralitetin ose jo.”***⁹ Shprehjet këtu janë prej librit të imam Muslimit.

Abdullah ibn Amër (radijallahu anhu) përcjellë se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: ***“Musliman është ai që muslimanët e tjerë janë të qetë prej dorës dhe gjuhës së tij.”***¹⁰

E transmeton edhe imam Muslimi në “Sahihun” e tij (64) me tekstin: “Një burrë e pyeti të Dërguarin

8) Muslimi, hadithi 1715.

9) Buhariu (6612), Muslimi (2658)

10) Buhariu (10).

e Allahut (*salallahu alejhi ue selem*): ‘Kush është muslimani më i mirë?’ - I Dërguari (*salallahu alejhi ue selem*) iu përgjigj: **‘Ai që muslimanët e tjerë janë të qetë prej dorës dhe gjuhës së tij’.**” Muslimi në hadithin nr. 65 nga Xhabiri, sipas tekstit të parë të Abdullah ibn Amrit (*radijallahu anhu*) që e përmendëm te Buhariu më lart.

El Hafidh ibni Haxher, në komentin e këtij hadithi ka thënë: “Hadithi ka gjykim të përgjithshëm për gjuhën, jo dorën. Se gjuha mund të flasë keq për të vdekurit, të gjallët dhe për ata që do të vijnë, ndryshe nga dora. Edhe dora mund të ketë gjynah si gjuha kur ajo shkruan keq për të tjerët e në këtë rast edhe dora përfshihet në gjithçka që u përmend më sipër, e pa dyshim dëmi i dorës është i madh.”

Pothuajse këtë domethënie poeti ka dashur të thotë në vargjet e tij:

Shkrova tepër i sigurt atë ditë për ato që shkruhet.

Se dora ime një ditë do të tretet, po shkrimi s’do të shuhet.

Sikur të bëja mirë do të shpërblehesha me më të mirin shpërblim.

E në të kundërt, unë jam ai që do t’i vuajë pasojat me dënim.

Sehl ibn Sad (*radijallahu anhu*) transmeton se i Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) ka thënë: ***“Kush më garanton të ruajë atë që ka ndërmjet nifullave dhe kofshëve, unë i garantoj atij Xhenetin.”***¹¹

Pra atij që ruan gjuhën dhe organet seksuale, i Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) i garantoj Xhenetin.

Ebu Hurejre (*radijallahu anhu*) tregon se i Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) ka thënë: ***“Kush beson në Allahun dhe në Ditën e Gjykimit, të flasë mirë ose të heshtë.”***¹²

Neveviu në librin e tij “Shpjegimi i dyzet haditheve”, e ka shpjeguar këtë hadith duke thënë: *“Imam Shafiu ka thënë se hadithi ka këtë kuptim: Kush dëshiron të flasë, të mendojë mirë. Nëse nuk ka dëm nga e folura e tij, le të flasë. Nëse ka dëm apo dyshon se mund të ketë dëm nga e folura e tij, le të heshtë.”* Në të njëjtin vend ai citon thënien e disa dijetarëve: *“Nëse ju do të blinit regjistrat e melaikëve që shkruajnë veprat tuaja, do të largoheshit prej shumë fjalëve.”*

Imam Ebu Hatim, biri i Hiban El Bustij, thotë: *“Obligim për çdo të mençur është që të heshtë veçse kur i duhet të flasë. Sa shpesh njerëzit qortojnë veten e tyre kur flasin dhe sa pak qortohen ata që heshtin. Njeriu më i dëshpëruar dhe më fatkeq është ai që është sprovuar me gjuhë të shfrenuar*

11) Buhariu (6474)

12) Buhariu (6475), Muslimi (74),

*dhe zemër e mendje të pllakosur.”*¹³

Ndërsa në faqen 47 thotë: “I mençuri më shumë dëgjon sesa flet. Janë krijuar dy veshë e një gojë, më shumë për të dëgjuar sesa për të folur. Nëse flet, mbase pendohet për ç’ka folur, nëse ka heshtur, s’ka përse të pendohet. Refuzimi i asaj që s’e ka shprehur është më i lehtë për të sesa refuzimi i asaj që e ka shprehur. Fjalën kur e nxjerr, të sundon, ndërsa kur nuk e nxjerr je ti sunduesi i saj.”¹⁴

“Gjuha e të mençurit është pas zemrës së tij. Nëse dëshiron të thotë diçka, kalon te zemra, e nëse është në të mirë të tij e thotë, përndryshe jo. Injoranti e ka zemrën në majë të gjuhës, çfarë i vjen e thotë. Nuk e ka kuptuar fenë e tij ai që nuk e ruan gjuhën e tij.”¹⁵

Ebu Hurejre (radijallahu anhu) përcjell se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: **“Vërtet njeriu flet ndonjë fjalë pa u siguruar në atë që thotë, si pasojë zhytet për shkak të saj në zjarr, më shumë se largësia e lindjes me perëndimin.”**¹⁶

Në mbyllje të hadithit të njohur si porosia e të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem) drejtuar Muadhrit, birit të Xhebelit (radijallahu anhu), i Dërguari i Allahut tha: **“A mos vallë hidhen njerëzit në zjarr me fytyra apo**

13) Në librin “Reudatul ukalai ue nuz’hetul fudalai” (fq. 45)

14) Në librin “Reudatul ukalai ue nuz’hetul fudalai” (fq. 47).

15) Po aty fq. (49).

16) Buhariu (6477), Muslimi (2988) sipas tekstit të Muslimit.

me hundë për tjetër gjë, veç për shkak të të korrurave të gjuhëve të tyre?” Kjo erdhi si përgjigje kur Muadhi pyeti: “A mos vallë o i Dërguari i Allahut, do të merremi në llogari për atë që flasim?”¹⁷

El Hafidh ibnu Rexheb, në shpjegimin e këtij hadithi shkruan: “Kuptimi i pjesës të korrurat e gjuhës të përmendur në hadith, është shpërblimi dhe dënimi për fjalët e ndaluara. Njeriu me gjuhën e tij mbjell të mirat ose të këqijat e pastaj do të korrë në Ditën e Gjykimit atë që mbolli. Cilido që mbjell mirësi me të folurën dhe me veprën e tij, do të korrë nderim, e ai që mbolli të këqija me të folurën apo veprën e tij, do të korrë qortim e keqardhje.”¹⁸

“Të gjitha sa u përmendën tregojnë se mbajtja e gjuhës, ruajtja dhe izolimi i saj është origjina e mirësive. Dhe kush e ruan gjuhën e tij ka zotëruar dhe ka vënë në kontroll hallet, punët dhe çështjet e tij.”¹⁹

Junuz ibn Ubejd thotë: “Kam vënë re se çdokush që logjikon atë që i flet gjuha, ka qenë i kompletuar dhe i përsosur në veprat e tij.”²⁰

Jahja ibn ebi Kethir ka thënë: “Nuk është përmirësuar e folura e dikujt, veçse do të vesh re një gjë të tillë në të gjitha veprat e tij, dhe nuk është

17) Transmeton Tirmidhiu (2616) dhe ka thënë se hadithi është hasen, sahih.

18) Në librin e tij “Xhamiul ulumi uel hikem” (2/147).

19) Po aty (2/146).

20) Po aty (2/149).

prishur e folura e dikujt, vetëm se do të vesh re një gjë të tillë në veprat e tij.”

Ebu Hurejre (radijallahu anhu) tregon se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: **“A e dini se kush është i falimentuari?”** Thanë: **“Ai që s’ka as dirhem, as pasuri tjetër.”** Tha: **“I falimentuari nga Umeti im është ai që do të vijë Ditën e Gjykimit me namaz, zekat e agjërime, mirëpo ka sharë dikë, ka akuzuar dikë, ka marrë pasurinë e dikujt, ka derdhur gjakun e dikujt dhe ka goditur dikë. Këtij do t’i merren prej të mirave dhe nëse i mbarojnë personit në fjalë të mirat, pa u shlyer të drejtat e të tjerëve, do të merren gjynahet e të tjerëve dhe do t’i hidhen atij, e për shkak të tyre do të hidhet në zjarr.”**²¹

Ebu Hurejre (radijallahu anhu) përcjellë një hadith të gjatë në fundin e të cilit citohet: **“Mjafton si e keqja më e madhe për ndonjërin prej jush që të nënvlerësojë e të përçmojë vëllain e tij musliman. Çdo musliman e ka të ndaluar gjakun, nderin dhe pasurinë e muslimanit tjetër.”**²²

Ibn Abasi (radijallahu anhu) tregon se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka mbajtur një hutbe ditën e Bajramit të Kurbanit në të cilën tha: **“O ju njerëz! Në cilën ditë jemi?”** Thanë: **“Në një ditë të shenjtë.”** Pyeti: **“Në ç’vend jetojmë?”** Thanë: **“Në një vend të shenjtë.”** Pyeti:

21) Muslimi (2581)

22) Muslimi (2564)

“Në cilin muaj jemi?” Thanë: “Në një muaj të shenjtë.” Pastaj tha: **“Padyshim gjaku, pasuria dhe nderi juaj janë të shenjta për ju si shenjtëria e kësaj dite, e këtij vendi, e këtij muaji.”** Këtë fjali e përsëriti disa herë pastaj ngriti kokën dhe tha: **“O Allah a e përcolla (fenë)? O Allah a e përcolla (fenë)?”**²³

Ibnu Abasi (radijallahu anhu) tha: “Betohem në Atë në dorën e të Cilit ndodhet shpirti im! Kjo është porosia e tij (salallahu alejhi ue selem) për Umetin e tij. Kështu, ai që është i pranishëm t’ia transmetojë atij që nuk është, dhe mos u ktheni pas meje në mohues duke luftuar njëri-tjetrin.”

Ebu Hurejre (radijallahu anhu) përcjellë se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: **“Kush bëhet shkak për një udhëzim, do të marrë shpërblimin e atyre që e pasojnë, pa iu pakësuar shpërblimeve të tyre asgjë. Kush bëhet shkak për një humbje (devijim), merr gjynahun e atyre që e pasojnë, pa iu pakësuar atyre asgjë.”**²⁴

El Hafidh el Mundhiri, duke komentuar hadithin **“Nëse vdes njeriu i ndërpriten veprat vetëm se në tri raste...”**, ka thënë: “Ai që ka shkruar dijen e dobishme ka shpërblimin e tij, gjithashtu shpërblimin e atij që e lexon apo që më vonë e shkruan apo vepron me të, për aq kohë sa mbetet shkrimi i tij e të treguarit për të, siç tregon ky hadith dhe hadithe të tjera. Ndërsa ai që shkruan dije të padobishme prej së cilës meritohet

23) Buhariu (1739) dhe Muslimi (teksti këtu është i Buhariut),

24) Muslimi (2674)

dënimi, merr gjynahun e tij dhe të atij që e lexon, e shkruan dhe punon me të më pas, për aq kohë sa mbetet shkrimi apo vepra e tij. Kjo kuptohet nga hadithi: **‘Kush ringjall në Islam një traditë të mirë apo të keqe...’**, dhe Allahu e di më së miri.”²⁵

Ebu Hurejre (radijallahu anhu) tregon se i Dërguari i Allahut (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: **“Allahu i Lartësuar ka thënë: ‘Kushdo që armiqëson një prej të dashurve të Mi, Unë atij i kam shpallur luftë ...’**.”²⁶

25) Libri “Et-tergib uet-terhib” (1/65),

26) Buhariu (6502)

Dyshimi, paragjykimi dhe hulumtimi për zbulimin e të metave të të tjerëve

Allahu i Lartësuar ka thënë:
“O ju që keni besuar! Largohuni prej dyshimeve të shumta, meqë disa dyshime janë mëkat dhe mos hulumtoni për zbulimin e të metave të njëri-tjetrit.”²⁷

Në këtë ajet urdhërohet që të lihen dyshimet dhe kuptohet qartë se prej dyshimeve ka edhe nga ato që të çojnë në mëkat. Në ajetin e lartpërmendur, gjithashtu ndalohet dhe hulumtimi për zbulimin e të metave të njerëzve, gjë e cila vjen si pasojë e paragjyqimeve dhe dyshimeve të këqija.

Profeti (salallahu alejhi ue selem) ka thënë:
“Kini kujdes (ruhuni) nga dyshimi, sepse dyshimi është fjala më e rreme. Mos përgjoni, mos hulumtoni për zbulimin e të metave të të tjerëve, mos kini smirë (zili) ndaj njëri-tjetrit, mos u zemëroni me njëri-tjetrin, mos i ktheni shpinën njëri-tjetrit, por jini rob të Allahut, vëllezër.”²⁸

Prijësi i besimtarëve, Umer ibn Hatab (radijallahu anhu) ka thënë: “Mendo vetëm mirë për fjalën që nxjerr vëllai yt besimtar, përderisa

27) Huxhuratë: 12.

28) Buhariu (6064) dhe Muslimi (2563).

t'i mund t'i gjesh asaj justifikim të mirë!” (Siç e përmendi ibn Kethiri në tefsirin e ajetit të sures “Huxhuratë”).

Bekr ibn Abdullah el Muzeniu ka thënë: *“Ruhu prej fjalës, të cilën nëse e ke thënë të vërtetë nuk merr shpërblim për të, e nëse e ke thënë gabim ngarkohesh me gjynah prej saj. Ajo fjalë është paragjykimi i keq dhe dyshimi ndaj vëllait tënd.”*²⁹

Ebu Kalabeh Abdullahi, i biri i Zejd el Xhuremiut ka thënë: *“Nëse nga vëllai yt të vjen diçka që nuk e pëlqen prej tij, atëherë me të gjitha mundësitë e tua justifikojë atë. Nëse nuk gjen ndonjë justifikim, atëherë thuaj me veten tënde: ‘Mbase vëllai im ka ndonjë arsye që unë nuk e di’.”*³⁰

Sufjan ibn Husejn ka thënë: *“Përmenda për keq një burrë në prezencë të Ijjas bin Muaujes. Ky i fundit më pa në fytyrë dhe më tha: ‘Ai i ke luftuar romakët?’ Thashë: ‘Jo!’ Tha: ‘Po sindët, indianët apo turqit?’ Thashë: ‘Jo!’ Tha: ‘Romakët, sindët, indianët e turqit janë të qetë prej teje, ndërsa vëllain tënd musliman nuk e ke lënë të qetë’. Nuk e përsërita më një gjë të tillë.”*³¹

Them (shejh Abadi): *“Sa përgjigje të mirë që dha Ijjas ibn Muaujeh, i cili njihej për zgjuarsinë e tij.”*

29) Siç përmendet në biografinë që i është bërë në librin “Tehdhibut-tehdhib”

30) Siç përmend ebu Nuajmi në librin “Hiljetul eulija” (2/285)

31) “El bidajetu uen-nihajeh” e ibn Kethir, (13/121)

Ebu Hatim ibn Hiban el Busti ka thënë: *“Është obligim për këdo që ka logjikë, të lerë përgjimin e të metave të njerëzve e të merret me të metat e tij. Ai që merret me të metat e tij duke lënë ato të të tjerëve, i dhuron rehati trupit të tij e nuk e lodh zemrën e tij. Sa herë që shikon ndonjë të metë te vetja, i duket më e lehtë kur të njëjtën e shikon te vëllai i tij. Ndërsa ai i cili merret me të metat e njerëzve dhe i lë të vetat, i verbërohet zemra, i lodhet trupi dhe i vështirësohet lënia e të metave të veta.”*³²

*“Përgojimi është pjesë e hipokrizisë, sikurse të mendosh mirë (për muslimanët) është shenjë e Imanit. Ai që ka logjikë mendon mirë për vëllezërit e tij dhe veçohet me zemërimet dhe mërzitë e tij, ndërsa injoranti mendon keq për vëllezërit e tij e nuk mendon për krimet dhe të këqijat e tij.”*³³

32) Në librin “Reumatul ukalai” (fq. 131)

33) Po aty fq (133)

Butësia dhe qetësia

Allahu e ka cilësuar Profetin e Tij, Muhamedin (*salallahu alejhi ue selem*), si njeri me moral të lartë: **“Vërtet ti je në një shkallë të lartë morali.”**³⁴

E ka përshkruar atë si njeri të butë dhe dashamirës: **“E ti ishe i butë ndaj tyre, sepse Allahu të dhuroi mëshirë, e sikur të ishe i vrazhdë e zemërfortë ata do të iknin larg prej teje ...”**³⁵

E ka përshkruar të mëshirshëm ndaj besimtarëve dhe të dashur me ta: **“Juve ju erdhi i Dërguari nga lloji juaj; atij i vjen rëndë për vuajtjet tuaja sepse është lakmues i rrugës së drejtë për ju, është i ndjeshëm dhe i mëshirshëm për besimtarët.”**³⁶

Profeti (*salallahu alejhi ue selem*) ka urdhëruar dhe ka nxitur për butësi dhe dashamirësi duke thënë: **“Lehtësoni dhe mos vështirësoni, përgëzoni dhe mos largoni.”**³⁷

Ebu Musa el Eshari përcjellëse i Dërguari (*salallahu alejhi ue selem*) ka thënë: **“Përgëzoni dhe mos largoni, lehtësoni dhe mos vështirësoni.”**³⁸

34) Sure El Kalem: 4.

35) Sure Ali Imran: 159.

36) Teube: 128.

37) Buhariu 69 dhe Muslimi 1734 nga Enesi.

38) Muslimi (1732).

Ebu Hurejre tregon se Profeti (salallahu alejhi ue selem) u ka thënë shokëve të tij, kur një beduin urinoi në xhami,: **“Lëreni atë të qetë, ndërsa urinës së tij hidhini një kovë ujë, sepse ju jeni dërguar lehtësues e jo vështirësues.”**³⁹

Aishja (radijallahu anha) tregon se Profeti (salallahu alejhi ue selem) i ka thënë asaj: **“O Aishe, Allahu është i Butë dhe e do butësinë në çdo gjë.”**⁴⁰

“O Aishe, Allahu është i Butë dhe jep për të (butësinë) atë që s’e jep për ashpërsinë, si dhe për asgjë tjetër.”⁴¹

Aishja (radijallahu anha) tregon se Profeti (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: **“Butësia zbukuron çdo gjë në të cilën ndodhet, e ajo nuk hiqet prej diçkaje e të mos e shëmtojë atë.”**⁴²

Xherir ibn Abdullah transmeton se Profeti (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: **“Kujt nuk i është dhënë butësia i është ndaluar mirësia.”**⁴³

Allahu ka urdhëruar Profetët e nderuar Musa dhe Harun të thërrisnin Faraonin me qetësi dhe butësi kur thotë: **“Shkoni ju të dy tek Faraoni, sepse ai vërtet e ka tepruar; atij i thoni**

39) Buhariu (220).

40) Buhariu (6927).

41) Muslimi (2593).

42) Muslimi (2594).

43) Muslimi (2592).

fjalë të buta, ndoshta ai përkujton ose frikësohet.”⁴⁴

Allahu i ka përshkruar sahabët e nderuar si të mëshirshëm me njëri-tjetrin kur thotë: **“Muhamedi është i Dërguari i Allahut, e ata që janë me të janë të ashpër kundër mosbesimtarëve dhe të mëshirshëm ndërmjet veti ...”⁴⁵**

44) Ta Ha: 43-44.

45) El Fet'h: 29.

**Qëndrimi i "ehli sunetit" ndaj
dijetarit nëse ai gabon, është se ai
justifikohet, nuk quhet bidatçi e nuk
i bëhet "hexhr" (bojkot)**

Askujt pas të Dërguarit të Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) nuk i takon **"ismeti"** (pagabueshmëria). Asnjë dijetar nuk i shpëton gabimit, por ai që gabon nuk ndiqet në gabimin e tij, sikurse ky gabim nuk bëhet shkas për ta quajtur të mangët ose për të bërë "tehdhir" (tërheqje e vërejtjes për t'u ruajtur prej tij). I falet gabimi i vogël me anë të mirësisë së tij të madhe. Prej dijetarëve të kaluar të cilët mund të kenë gabuar, përfitohet dije, duke pasur kujdes që të mos ndiqen gabimet e tyre. Bëhet dua (lutje) dhe i kërkohet Allahut mëshirë për ta. Ndërsa atij që është gjallë, dijetar apo nxënës dije qoftë, i bëhet vërejtje për gabimin e tij me dashamirësi dhe butësi, duke dashur që ai ta lerë atë gabim e të kthehet në të saktën.

Ka prej dijetarëve që kanë kaluar, të cilët kanë pasur mangësi në çështje të Akides, por dijetarët dhe nxënësit e dijes nuk e kanë lënë dijen e tyre, madje librat e tyre konsiderohen si referenca të rëndësishme për këdo që merret me dijen, siç kanë qenë imamët El Bejheki, En-Neueui dhe Ibn Haxher El Askelani.

Imam Dhehebiu kur flet për imam Ahmed ibn Husejn ebu Bekr el Bejheki thotë: “Ai është hafidhi, dijetari i saktë, fakihu, shejhu i Islamit” - “është begatuar në dijen e tij, ka shkruar vepra të dobishme.” Po ashtu thotë për të: “Iku nga vendlindja e tij për të mbledhur dije e për të shkruar dhe bëri librin e madh “Es-Sunen” me 10 vëllime, e askush nuk ka bërë libër si ai.”⁴⁶

Gjithashtu ka përmendur edhe libra të tjerë të tij.

Përcjell nga hafidhi Abdul Gafir ibn Ismail se ai ka thënë për el Bejheki: “Librat e tij arrijnë gati 1000 vëllime, gjë të cilën s’e kish bërë njeri përpara tij. Kish bashkuar mes dijes së hadithit dhe Fikhut, sqarimit të të metave e difekteve të hadithit dhe bashkimit të haditheve me njëritjetrit.” Po ashtu thotë: “Shkrimet e Bejhekiut janë me vlerë të madhe e me dobi të shumta, janë të pakët ata që i kanë përsosur librat si imam Ebu Bekri (el Bejheki). Kështu, duhet që dijetari të tregojë rëndësi ndaj këtyre (njerëzve dhe librave të tyre) sidomos librit të tij ‘Es-Sunenul kubra’.”

Ndërsa për imam Jahja ibn Sheref en-Nevevi, imam Dhehebiu, ka thënë: “Ai është Imami, hafidhi, i vetmi, shembulli, shejhu i Islamit, flamuri i eulijave... autori i veprave të dobishme”, sikurse ka thënë “Me gjithë cilësitë e tij të mira, si përpjekja me vetveten e tij, veprimi i gjërave më të imta të devotshmërisë, pastrimit të shpirtit prej gjërave të papastra dhe ndalimi i vetes nga qëllimet e këqija, ai ka qenë hafidh në hadith, në shkencat dhe biografitë

46) “Es-sijer” (18/163)

e burrave të hadithit, në njohjen e haditheve të vërteta, në njohjen e të metave dhe defekteve të tij. Ka qenë kokë në njohjen e medh'hebit të tij.”⁴⁷

Ibn Kethiri ka thënë për Neveviun: “Pastaj iu kushtua shkrimit të veprave, përmbloodhi në to dije të shumtë, disa prej veprave i përfundoi dhe disa s’mundi t’i përfundojë. Prej atyre që ka përfunduar janë: ‘Sherhu muslim’ (Shpjegim i hadithetheve të vërteta të Muslimit), ‘Er-reudah’, ‘El minhaxh’, ‘Er-rijad’, ‘El edhkar’, ‘Et-tibjan’, ‘Tahriru-teubih ue tes’hihuhu’, ‘Tehdhibul esmai uel-lugat’, ‘Tabekatul fukahai’ etj. Ndërsa prej atyre që nuk ka përfunduar, e sikur t’i kishte përfunduar nuk do të kishte të njëjtë me të në ato tema të trajtuara, është ‘Sherhul muhedh-dheb’, të cilin e ka quajtur ‘El mexhmu’, ku ka arritur deri në kapitullin e kamatës. Këtë vepër e ka përsosur, e ka mbushur plot dobi, ka përdorur në të kritikën në mënyrë të përsosur, ka nxjerrë në të Fikhun e medh’hebit të tij dhe të medh’hebeve të tjera, i ka sqaruar hadithet siç duhet, ka shpjeguar gjërat e pazakonta (të vështira), ka përdorur gjuhë të qartë e të përshtatshme dhe ka përmendur gjëra të rëndësishme të cilat nuk përmenden diku tjetër. Nuk di të ketë në shkencën e Fikhut libër më të mirë se ai, megjithëse ka nevojë që t’i shtohen dhe t’i bashkëngjiten disa gjëra.”⁴⁸

Me gjithë këtë gjerësi në veprat e tij, ai nuk ka qenë prej njerëzve që kanë jetuar gjatë (mosha e tij arriti 45 vjeç, 631-676 h.).

Ndërsa el Hafidh Ahmed ibn Ali ibn Haxher el Askalani, është imam i njohur me vepra të shumta. Më

47) “Tedhkiretul hufadh” (4/259)

48) “El bidajetu uen-nihajeh” (17/540),

e rëndësishmja është “Fet’hul bari” i cili është koment i “Sahihul Buhari”. Kjo është referencë madhështore për dijetarët. Gjithashtu prej veprave të tij janë: “El isabeh”, “Tehdhibut-tehdhib ue tekribuhu”, “Lisanul mizan”, “Teaxhilul menfe’ah”, “Bulugul meram” etj.

Ndërsa nga dijetarët e shquar bashkëkohorë, është dijetari i shquar në fushën e hadithit, Muhamed Nasirudin el Albani, të cilin nuk di të ketë ndonjë që e konkurren në këtë kohë në fushën e hadithit (interesin që ai ka treguar ndaj hadithit dhe njohuritë e thella në këtë fushë). Megjithatë ai nuk ka shpëtuar nga rënia në disa çështje të cilat konsiderohen si gabime të tij nga shumë dijetarë. Si rasti i interesimit të tij në çështjen e “hixhabit” dhe vendimi i tij se mbulimi i fytyrës së gruas nuk është “vaxhib”, por është “mustehab”. Edhe sikur të jetë e vërtetë ajo që thotë ai, ajo konsiderohet prej së vërtetës që duhet të fshihet, për shkak të pasojave që sjell kjo te gratë që dëshirojnë zbulimin e tyre.

Po kështu fjala e tij në librin “Forma e namazit të Pejgamberit” (salallahu alejhi ue selem): “Vërtet vendosja e duarve në gjoks pas ngritjes nga rukuja është bidat, humbje”, e kjo është çështje për të cilën dijetarët kanë mendime të ndryshme.

Gjithashtu është ajo që ka përmendur në “Silsiletu ed daife” (2355) se “mosshkurtimi i mjekrës që del poshtë kapjes së dorës është bidat”, dhe bërja haram prej tij e rrethit të floririt për gratë.

Me gjithë kundërshtimin që i kam bërë atij për këto çështje, mendoj se unë dhe të tjerë veç meje, kemi nevojë për librat e tij dhe përfitimin prej tyre.

Sa e bukur është fjala e imam Malik (rahimeullah): *“Çdokujt mund t’i merret ose t’i lihet prej thënieve të tij, përveç atij që gjendet në këtë varr”,* dhe bëri me shenjë nga varri i të Dërguarit të Allahut (salallahu alejhi ue selem).

Më poshtë po sjellim thënie nga një grup dijetarësh në qartësimin e faktit se dijetarit nuk i merren parasysh gabimet e vogla përballë të mirave të tij të shumta.

Sejid ibn Musejeb (93 h.) ka thënë: *“Nuk ka ndonjë dijetar ose ndonjë të nderuar e njeri me vlera, që të mos ketë mangësi, por atij që ka më shumë vlera (mirësi) sesa mangësi, nuk i vihen re mangësitë për shkak të vlerës së tij, ashtu siç vlen e kundërta për atë tek i cili dominon mangësia.”*

Kurse një tjetër dijetar ka thënë: *“Nuk shpëton dijetari nga gabimi, por ai që gabon pak dhe të mirën e ka më të madhe është dijetar, e kush gabon shumë dhe të mirën e ka të pakët është injorant.”*⁴⁹

Abdullah ibn Mubarek (181 h.) ka thënë: *“Kur të mirat e një burri janë më të shumta se të këqijat e tij, nuk i përmenden të këqijat e tij, ndërsa kur të këqijat e tij janë më të shumta se të mirat, nuk i përmenden të mirat e tij.”*⁵⁰

Imam Ahmedi (241 h.) ka thënë: *“Nuk e kalon askush urën nga Horasani si Is’haku (pra Is’hak ibn Rahauejhi) edhe pse ai na kundërshton në*

49) (“Xhamiul bejan el ilm ue fadlihi” e ibn Abdil-Berr, 2/48)

50) (“Sijeru ea’lam en-nubela” e Dhehebiut, 8/352, botimi i parë)

disa çështje, sepse njerëzit përherë kanë pasur mospajtime në mendimet e tyre.”⁵¹

Ebu Hatim ibn Hiban (354 h.) ka thënë: “Abdul Melik (pra i biri i ebu Sulejmanit) ka qenë nga banorët më të zgjedhur të Kufes dhe hafizëve të saj. Dihet se ai që flet nga kujtesa e tij gabon dhe nuk është e drejtë që të lihet hadithi i një dijetari të saktë e të drejtë për shkak të ndonjë gabimi në transmetimet e tij. Sikur të ecnim në këtë mënyrë, duhej të mos prananim hadithin e imam Zuhriut, ibni Xhurejxhit, Theuriut dhe Shu’bes. Të gjithë këta kanë qenë të përsosur dhe kanë transmetuar prej kujtesës së tyre, e megjithatë nuk kanë qenë të pagabueshëm. Mënyra që duhet ndjekur është të pranohet transmetimi i njerëzve të saktë dhe lënia e atyre transmetimeve në të cilat është vërtetuar gabimi i tyre. Kjo përderisa gabimet e tyre janë më të vogla sesa saktësia e tyre, në të kundërt do të meritonin mospranimin e hadithit të transmetuar prej tyre.”⁵²

Shejhul islam ibn Tejmije (728 h.) ka thënë: “Nga çështjet që duhet të dihen është se grupet që i përkushtohen ndjekjes së bazave të fesë dhe të ‘kelamit’ janë në grada të ndryshme. Ka prej tyre që e kanë kundërshtuar Sunetin në bazat e tij dhe ka prej tyre që e kanë kundërshtuar në çështje të hollësishme. Ai i cili është më pranë Sunetit, në rast se kundërshton atë që është më larg prej tij, laudërohet për këtë kundërshtim dhe për të vërtetën që ka thënë.

51) (“Sijeru ea’lam en-nubela”, 11/371) Imam Ahmedi do të thotë në fjalën e tij se në atë vend, në Horasan, nuk kishte njeri më të ditur sesa dijetari i Islamit Is’hak ibn Rahauējhi. (sh. p.)

52) “Eth-thikat, 7/97-98.

Por ka prej tyre që kundërshtojnë edhe një pjesë të së vërtetës, p.sh. kundërshton një bidat të madh me një më të vogël, ose një të kotë me një të kotë më të vogël se e para. Kjo është gjendja e shumicën së ‘ehli kelamit’ që pretendojnë se janë prej ‘ehli sunetit’. Nëse atë që thanë nuk e bëjnë thënie me të cilën përçajjnë muslimanët dhe nuk duan e urrejnë për hir të saj, mendimi që kanë shprehur konsiderohet prej gabimeve të tyre, të cilat shpresojmë që Allahu t’ua falë, sepse Allahu i Lartësuar ua fal besimtarëve gabimet e tyre në të tilla çështje.

Për këtë shumë nga selefët (të parët) e këtij Umeti dhe nga imamët e tyre, kanë dhënë mendime nga ‘ixhtihadi’ i tyre, të cilat kundërshtojnë atë që është në Kur’an dhe Sunet, duke rënë në gabimin e përmendur më sipër. Kjo është ndryshe nga ata të cilët me gabimin e tyre kanë përçarë muslimanët, duan dhe urrejnë për hir të tij, bëjnë ‘kafirë’ dhe ‘fasikë’ kundërshtarët e mendimeve dhe ‘ixhtihadit’ të tyre dhe e bëjnë të lejuar luftimin e këtyre kundërshtarëve. Të tillët janë përçarës.”⁵³

Po ashtu ka thënë: “Shumë prej muxhtehidëve të selefëve dhe halefëve (pasardhësve) kanë thënë dhe vepruar gjëra që janë bidat, ose për arsye të hadithit të dobët që kanë menduar se është i saktë, ose për shkak të moskuptimit ashtu siç duhet të qëllimit të ajeteve, ose për shkak të ndonjë mendimi që kanë pasur. Të tillët nëse i frikësohen Allahut sa kanë mundësi, hyjnë në ajetin: **‘Zoti ynë! Mos na ndëshko nëse harrojmë apo biem në gabime.’** Në hadith të saktë thuhet se

53) “Mexhmul fetaua”, 3/348-349.

Allahu ka thënë: “E kam bërë (pra e kam pranuar lutjen tuaj).”⁵⁴

Imam Dhehebiu (748 h.) ka thënë: “Përsa u përket imamëve të mëdhenj, nëse saktësia e tyre është e madhe, dihet përpjekja e tyre për arritjen e së vërtetës, dija e gjerë e tyre, zgjuarsia e tyre, mirësia e tyre, ruajtja nga të këqijat dhe devotshmëria e tyre. Nuk u merren parasysh atyre gabimet, nuk i bëjmë ata të humbur, t'i hedhim poshtë e t'i harrojnë të mirat e tyre. Po! Nuk i ndjekim ata në bidatin apo gabimin e tyre, por shpresojnë që ata të pendohen për to.”⁵⁵

“Sikur ne, sa herë që ndonjë imam në ‘ixhtihadin’ e tij në ndonjërin prej çështjeve të bëjë gabim të falshëm, ta bëjmë ‘bidatçi’ dhe ta lëmë atë, nuk do të kishte shpëtuar as ibn Nasr, as ibn Mendah dhe as ata që janë më të mëdhenj sa këta të dy. Allahu është Udhëzuesi i krijesave për të vërtetën dhe Ai është më i Mëshirshmi ndër të mëshirshmit. Lusim Allahun që të na mbrojë nga pasioni dhe ashpërsia.”⁵⁶

“Sikur çdonjërin që gabon në ‘ixhtihadin’ e tij duke qenë se besimin e ka të saktë dhe përpiqet për të ndjekur të vërtetën, ta nxjerrim jashtë dhe ta bëjmë ‘bidatçi’, të paktë do të jenë ata që do të shpëtojnë prej kësaj. Allahu i mëshiroftë të gjithë me Mirësinë e Tij, Bujarinë dhe Fisnikërinë e Tij.”⁵⁷

“Ne e duam Sunetin e ata që janë në Sunet dhe e duam dijetarin për cilësitë e mira që ai ka në

54) Po aty, 19/191-192.

55) “Sijeru ae’lam en-nubela, 5/271.

56) “Es-sijer”, 14/39-40.

57) “Es-sijer”, 14/376.

ndjekjen e së vërtetës, por nuk ia duam bidatin që ai ka për shkak të ndonjë interpretimi.”⁵⁸

Imam ibnul Kajim (751 h.) ka thënë: “Njohja e vlerës së imamëve të Islamit, e drejtësisë së tyre, e gradës së tyre, e dijes së tyre dhe këshillës së tyre për Allahun dhe të Dërguarin e Tij (salallahu alejhi ue selem), nuk na detyron të pranojmë çdo gjë prej thënieve dhe fetvave të tyre në ato çështje që nuk kanë argument. Ata thanë atë që dinin, ndërsa e vërteta mund të jetë në kundërshtim me fjalën e tyre. Kjo nuk çon në hedhjen e të gjitha thënieve të tyre, në sharjen dhe përgojimin e tyre. Përkrahja për çdo gjë dhe hedhja poshtë e çdo gjëje, janë ekstreme dhe larg rrugës së drejtë. Rruga e drejtë është ndërmjet këtyre të dyjave, as nuk i bëjmë mëkatarë, as nuk themi se janë të pagabueshëm

Kush ka dije për Sheriatin dhe realitetin, e di në mënyrë të sigurt se një njeri me vlera të larta, i cili prej kohësh ka ndikim dhe pozitë të mirë në Islam dhe tek muslimanët, mund bjerë në ndonjë gabim për të cilin ai është i justifikuar, madje është i shpërblyer për ‘ixhtihadin’ e tij, edhe pse nuk lejohet që të pasohet në këtë gjë. Gjithashtu nuk lejohet të zbritet nga pozita, imamllëku dhe grada që ka në zemrat e muslimanëve.”⁵⁹

Ibn Rexhep el Hanbelij (795 h.) ka thënë: “Allahu e ka refuzuar pagabueshmërinë për ndonjë libër veç Librit të Tij. I drejtë është ai që i fal gabimet e pakta të personit përballë saktësisë së vazhdueshme të tij.”⁶⁰

58) “Es-sijer”, 20/46.

59) “I’lam el mu’uekiinë”, 3/295.

60) “El kauaid”, fq. 3.

Fitneja e "texhrihit" dhe "hexhrit" nga disa anëtarë të "Ehli sunetit" të kohës sonë

Në kohën tonë ka ndodhur që disa prej "Ehli sunetit" po merren me njëri-tjetrin duke bërë "xherh" dhe "tahdhir" (tërheqje vërejtjeje për t'u ruajtur dhe bërë kujdes nga diçka a dikush). Kjo gjë ka çuar në përçarje, kontradikta dhe braktisje të njëri-tjetrit. Duhet që ata të tregojnë dashuri dhe mëshirë ndërmjet tyre, e të gjithë së bashku të qëndrojnë si një trup i vetëm përballë njerëzve të bidatit dhe atyre që ndjekin pasionet duke kundërshtuar "Ehli suneh uel xhema'ah". Kjo është pasojë e dy shkaqeve:

Së pari, ka nga "Ehli suneti" në kohën tonë, që puna me të cilën merren dhe i janë përkushtuar është ndjekja dhe zbulimi i gabimeve të të tjerëve, qofshin këto gabime nëpër shkrime apo kaseta, e më pas bërja "tahdhir" atyre të cilëve u gjendet ndonjë gabim. Nga gabimet për të cilat u bëjnë "texhrih" njerëzve dhe "tehdhir" janë p.sh. bashkëpunimi me ndonjë shoqatë në të cilën jepet ndonjë ligjëratë apo pjesëmarrje me ta në simpoziume e seminare, e mundet që sheh Abdul-Aziz bin Bazi dhe sheh Muhamed ibn Uttejmini të kenë mbajtur ligjëratat me to nëpërmjet telefonit. I llogaritet si gabim e mangësi kësaj shoqate se ka hyrë në një çështje për të cilën i kanë dhënë fetva këta dijetarë të respektuar.

Ndërsa parësorja është që njeriu të akuzojë mendimin e tij para se të akuzojë atë të tjetrit, aq më tepër kur është mendim të cilin e kanë shprehur dijetarët e mëdhenj. Disa prej sahabëve të Profetit (*salallahu alejhi ve selem*), pas marrëveshjes në Hudejbie thonin: *“Nuk ngrihen gjykimet mbi opinione, por mbi argumente dhe fe.”*

Ka nga njerëzit që u është bërë “texhrih”, dobia e të cilëve është e madhe, qoftë me mësimet, bashkimin dhe dashurinë që përcjellin, qoftë me hytbet e tyre, e kur vjen puna u bëhet “tahdhiri” për shkak se p.sh. nuk kanë folur për ndonjë person apo xhemat të caktuar.

Madje “texhrihu” dhe “tahdhiri” ka arritur kulmin në disa vende arabe ndaj disa njerëzve, dobia e të cilëve është tepër e konsiderueshme dhe përpjekjet e tyre janë madhështore në triumfin e përhapjen e Sunetit dhe thirrjen në të. Nuk ka dyshim se “tahdhiri” për të tillë njerëz është prerje e rrugës mes atyre që duan të mësojnë fenë dhe atyre që japin mësim, nga dija dhe morali i të cilëve përfitohet.

Së dyti, ka prej “Ehli sunetit” që nëse shohin gabime prej dikujt që janë po prej “Ehli sunetit”, shkruajnë kundërpërgjigje për ta dhe ai të cilit i drejtohet kundërpërgjigjashkruan kundërpërgjigje për kundërpërgjigjen që i drejtohet. Pastaj gjithsecili prej tyre merret me leximin e shkrimeve të tjetrit, të vjetra e të reja, dhe me dëgjimin e kasetave të njëri-tjetrit, me qëllim që të kapë gabimet dhe të gjejë të metat. E disa prej gabimeve mund të jenë të paqëllimshme (lapsuse) të cilat i ka korrigjuar vetë personi ose dikush tjetër ia ka korrigjuar. Më pas

këta shpejtojnë e përpiqen kush e kush të mbledhë më shumë përkrahës të vetvetes dhe përcmues të tjetrit, e çdokush prej përkrahësve mundohet të mbrojë thëniet e atij që përkrah dhe të përcmojë palën tjetër. Detyrojnë ata që i takojnë dhe u flasin, që të mbajnë qëndrim ndaj palës tjetër dhe nëse nuk e bëjnë, i quajnë bidatçinj sepse nuk flasin dhe nuk mbajnë qëndrim ndaj bidatçinjëve, d.m.th. palës tjetër. Këtë më pas e pasojnë duke i braktisur personat që s'u binden.

Puna e përkrahësve të çdo pale, si dhe e përcmuesve të palës tjetër, është një nga shkaqet më të mëdha në përhapjen dhe sundimin e fitnes në shtrirje të gjerë.

Edhe më tepër rëndohet kjo çështje kur gjithsecila palë përhap dhe nxjerr në internet përcmime ndaj palës tjetër. E pastaj të rinjtë nëpër vende, madje kontinente të ndryshme, merren me ndjekjen e atyre lajmeve që përhapen nëpër faqet e adresat e internetit të njëri-tjetrit, të cilat janë përgojime dhe thashetheme që nuk sjellin asnjë dobi (hajër), por vetëm dëm (sherr) dhe përçarje, gjë e cila i ka bërë përkrahësit e secilës palë të ngjajnë me ata që dalin në tabelat e reklamave dhe përhapin diçka me rëndësi, ose t'u ngjajnë atyre njerëzve tifoze, ku gjithsecili bën tifozllëk për skuadrën e tij dhe në fund, si rezultat i kësaj, ndodh armiqësi, grindje dhe vetmi.

Rruga e shpëtimit nga kjo fitne

- **Së pari**, për sa i përket “texhrihut dhe tahdhirit” duhen pasur kujdes këto gjëra:

- T'i frikësohet Allahut ai i cili merret me “texhrihun” e dijetarëve dhe nxënësve të dijes, si dhe me “tahdhir” ndaj tyre.

Le të merret me hulumtimin e të metave të vetvetes që t'i rregullojë ato, në vend që të merret me të metat e të tjerëve.

Le të ruajë sevapet (punët e tij të mira) e të mos i harxhojë ato duke ia shpërndarë atyre të cilëve u bën “texhrih” dhe merret me gabimet e tyre. Le ta dijë se ai është më nevojtar për ato sevape në ditën kur nuk bën dobi as pasuria e as fëmijët, përveç atij që i paraqitet Allahut me zemër të shëndoshë.

- Le të merret me marrjen e dijes së dobishme në vend që të merret me “texhrih” dhe “tahdhir”. Le të përpiqet të tregojë seriozitet në dije që të përfitojë e t'u sjellë dobi të tjerëve. Është mirësi për njeriun të merret me dijen, ta mësojë, ta transmetojë atë dhe të bashkojë zemrat me sa të mundet, që të jetë prej atyre që ndërtojnë e rregullojnë.

- Të mos merret me “texhrihun” e dijetarëve dhe nxënësve të dijes prej “Ehli sunetit”, dhe si pasojë t’i ndërpresë rrugën vetes dhe të tjerëve për të përfituar prej tyre, duke u bërë kështu shkatërrues. Ai që merret me “texhrih”, nëse vdes, nuk lë pas tij dije të dobishme dhe njerëzit me vdekjen e tij nuk humbasin ndonjë dijetar prej të cilit përfitohet, përkundrazi, rehatohen prej sherrit të tij.

- I këshilloj nxënësit e “Ehli sunetit” që të shkojnë në çdo vend për të marrë dijen e për të lexuar librat e dobishëm dhe të dëgjojnë kasetat e dijetarëve si shejh ibn Bazi dhe shejh ibn Uthejmini, në vend që të merren me telefonata ndërmjet njëritjetrit e të pyesin: “Ç’mendim ke për filanin apo filanin?”

- Kur të pyesin nxënësit e dijes për dikë prej njerëzve që merret me dijen, duhet të kthehen tek Qendra e Fetvave në Rijad për të pyetur rreth tyre dhe se a duhet të marrin fetva dhe dije prej këtij personi, apo jo. Ai i cili ka dijeni për gjendjen e dikujt, mund t’i shkruajë këtij organi (Qendrës së Fetvave në Rijad) ndonjë sqarim në lidhje me dikë, për t’u sqaruar çështja e tij. Pra, edhe nëse bëhet “texhrih” apo “tahdhir”, të bëhet nga ata të cilëve u merret për bazë fetvaja dhe sqarimi se prej kujt vlen të merret dija. Nuk ka dyshim se ana së cilës mund t’i kthehemi për fetva në çështje të ndryshme, është po ajo tek e cila mund të kthehemi për të pyetur se ku vlen të merret fetva dhe dije. Askush nuk duhet ta quajë veten si pikë referimi për të tilla çështje të mëdha, sepse prej fesë së mirë të personit është

lënia prej tij e atyre gjërave që nuk i interesojnë apo nuk i takojnë.

- **Sëdyti**, përsa i përket kundërpërgjigjes ndaj atyre që kanë gabuar duhen pasur parasysh këto gjëra:

- Të bëhet me dashamirësi, butësi dhe dëshirë të madhe që gabimtari të kthehet nga gabimi i tij, kur gabimi është i qartë. Duhet të kthehet te replikat e shejh Abdul-Aziz bin Bazit, Allahu e mëshiroftë, për të përfutur prej tyre dhe mënyrës e cila duhet ndjekur në replika.

- Nëse gabimi të cilit i është bërë kundërpërgjigje nuk është i qartë, por është nga çështjet në të cilat replikuesi mund të jetë ose gabim, ose në të drejtë, duhet kthyer çështja tek drejtuesit e Qendrës së Fetvave që të gjykojnë për çështjen.

Nëse gabimi është i qartë, atëherë personi të cilit i është bërë kundërpërgjigje, duhet të kthehet nga gabimi i tij, sepse kthimi në të vërtetën është më i mirë sesa vazhdimi në të kotën.

- Nëse dikush i bën kundërpërgjigje dikujt, e ka kryer obligimin e tij, prandaj të mos merret më me ndjekjen e kundërpërgjigjes së palës tjetër, por të merret me dijen që i bën dobi atij dhe të tjerëve. Kjo ka qenë rruga që ndiqte shejh Abdul-Aziz bin Bazi, Allahu e mëshiroftë.

- Nuk i lejohet asnjë nxënësi të dijës të sprovtojë të tjerët duke mbajtur qëndrim ndaj tyre, nëse u

ka bërë kundërpërgjigje apo e kundërta, si p.sh.: “Nëse ai kthehet, shpëton, e nëse nuk kthehet është bidatçi dhe duhet braktisur”.

Askush nuk duhet që këtë rrëmuje (duke bërë njerëzit bidatçi dhe duke braktisur të tjerët), t’ia dedikojë (metodologjisë, menhexhit të) “Ehli sunetit”. Sikurse askujt nuk i takon që të cilësojë ata që nuk ndjekin këtë metodë rrëmuje e zhurme, se kanë shkrirë (lënë) menhexhin e selefëve.

“Hexhr” (distancim, bojkotim) i saktë mes “Ehli sunetit” është ai që i bën dobi personit të cilit i bëhet, si p.sh. “hexhri” që i bën prindi fëmijës së tij apo shejhu nxënësit të tij dhe po ashtu “hexhri” që ndodh nga një person me pozitë të lartë dhe me influencë të njerëzit. Pra, pa dyshim, këto lloje “hexhri” i sjellin dobi personit të braktisur.

Ndërsa “hexhri” që i bëjnë disa nxënës disa të tjerëve për gjëra për të cilat nuk bëhet “hexhr”, nuk i bën asnjë dobi palës së braktisur, madje sjell vetëm vetmi, kthimin e shpinës njëri-tjetrit dhe përçarje.

Shejhul islam ibn Tejmije, ka thënë për Jezid ibn Muauijeh: *“E vërteta është ajo mbi të cilën qëndrojnë imamët, se ai as nuk veçohet me dashuri të veçantë, por as nuk mallkohet. Nëse ka qenë ‘fasik’ (mëkatar, i prishur) apo ‘dhalim’ (i padrejtë), Allahu e fal edhe ‘fasikun’, edhe të padrejtin, aq më tepër kur punon punë të mira e madhështore. Buhariu ka transmetuar në “Sahihun” e tij nga ibn Umeri, se Profeti (salallahu alejhi ue selem) ka thënë: ‘Ushtrinë e parë që do të luftojë Kostandinopojën, Allahu e ka falur’.* Dhe

ushtria e parë e cila ka luftuar Kostandipojën ka pasur për prijës të saj Jezid ibn Muauijeh, e me të ka qenë Ebu Ejub el Ensari. Pra është detyrë largimi nga këto gjëra sepse janë bidat i cili bie në kundërshtim me ‘Ehli suneh uel xhemah’.”⁶¹

Gjithashtu ka thënë: “Po kështu përçarja në Umet dhe sprovimi i besimtarëve me atë gjë që nuk ka urdhëruar Allahu dhe as i Dërguari i Tij, nuk lejohet.”⁶²

Po kështu ka thënë: “Nuk ka të drejtë asnjëri që të vendosë për Umetin ndonjë personalitet (njeri të rëndësishëm), të thërrasë për në rrugën e tij e për shkak të kësaj rruge të dojë e të urrejë. Kjo gjë lejohet vetëm kur bëhet fjalë për fjalën e Allahut (subhanehu ue teala) dhe të Dërguarit të Tij (salallahu alejhi ue selem), si dhe për ato çështjet për të cilat ka ‘ixhma’ (mendim unanim) në Umet. Nëse ndodh që dikush do dhe urren për hir të diçkaje tjetër veç asaj që përmendëm, është duke vepruar si bidatçinjtë, të cilët ngrenë dikë apo ndonjë fjalë, për hir të së cilës duan e urrëjnë (dhe përçajnë).”⁶³

El Hafidh ibn Rexheb, duke shpjeguar hadithin: **“Prej Islamit të mirë të njeriut është lënia e asaj që nuk të intereson”**, ka thënë: “Ky hadith konsiderohet gur themeltar në bazën madhështore të moralit.”⁶⁴

Imam Ebu Amr ibn Salah ka transmetuar nga Ebu Muhamed ibn ebu Zejd, i cili ishte një prej

61) “Mexhmuul fetaua” 3/413-414.

62) Po aty, 3/415.

63) Po aty 20/164.

64) “Xhamiul ulumi uel hikem” 1/288.

imamëve të shquar malikij në kohën e tij, se ai ka thënë: *“Edukata, morali, bamirësia dhe çka buron prej tyre, përmbledhet në katër hadithe.”*

I Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) ka thënë:

- ***“Kush beson në Allahun dhe në Ditën e Gjykimit le të thotë fjalë të mira ose të heshtë.”***

- ***“Prej Islamit të mirë të njeriut është lënia e asaj që nuk i intereson.”***

- ***“Mos u zemëro.”***

- ***“Besimtari do për vëllain e tij atë që do për vete.”***

Sa nevojë kanë nxënësit e dijes që të edukohen me këtë moral dhe edukatë prej të cilave ata dhe të tjerët përfitojnë duke iu larguar ashpërsisë që nuk jep fryte të tjera veçse egërsim, ndarje, grupime, largim zemrash dhe përçarje.

- Është obligim për çdo nxënës dije të jetë këshillues i vetes së tij dhe të largohet nga pasimi i asaj që shpërndahet në internet. Kur të hapin internetin, të shohin në faqen e shejh bin Bazit (*Allahu e mëshiroftë*) për të parë kërkimet e tij që tashmë janë përmbledhur në njëzet e një vëllime dhe fetvatë e Komisionit të Përhershëm të Fetvave, të cilat kanë arritur gjithashtu në njëzet e një vëllime. Të shohin gjithashtu në faqen e shejh Muhamed bin Uttejminit (*Allahu e mëshiroftë*), librat dhe fetvatë e tij të shumta.

Në mbyllje i këshilloj nxënësit e dijes që të falënderojnë Allahun e Lartësuar për sukseset që u ka dhënë, pasi i përzgjedhi që të jenë nxënës të fesë së Tij. T'i kushtojnë rëndësi të veçantë singeritetit në kërkimin e dijes, t'i japin çdo gjëje të shtrenjtë dhe me vlerë shpirtat e tyre, që të marrin sa më shumë dije. Dija nuk arrihet duke u zhytur në dembelizëm.

El Jemamiu, Jahja ibn ebu Kethir ka thënë:
*“Nuk arrihet dija duke u qetësuar trupi.”*⁶⁵

Sa ajete në Librin e Zotit dhe sa hadithe nga suneti i të Dërguarit të Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) tregojnë vlerën e pozitën e dijes dhe mirësinë e mbartësve të saj. Allahu thotë:

“Allahu ka dëshmuar se nuk ka të adhuruar tjetër me të drejtë përveç Tij, gjithashtu dëshmuan melaiket dhe dijetarët. Të gjithë këta dëshmuan me të drejtë, vërtetësi.”⁶⁶

“... thuaj: ‘Mos vallë mund të barazohen ata që dinë me ata që nuk dinë?’...”⁶⁷

“Allahu, ata të cilët kanë besuar prej jush dhe që u është dhënë dije, i ngre në grada ...”⁶⁸

“Thuaj: ‘O Zoti im, ma shto dijen!’”⁶⁹

65) Transmeton Muslimi në “Sahihun” e tij kur ka përmendur hadithet që kanë të bëjnë me kohët e namazit.

66) Sure Ali Imran: 18.

67) Sure Ez- Zumer: 9.

68) Sure El Muxhadeleh: 11.

69) Sure Taha: 114.

Kurse prej haditheve është thënia e të Dërguarit (salallahu alejhi ue selem):

“Atë që Allahu i dëshiron mirësi e bën të kuptojë fenë e Tij.”⁷⁰

Hadithi tregon se prej shenjave që Allahu dëshiron mirësi për dikë, është që t'i japë sukses atij në mësimin dhe kuptimin e fesë, sepse duke mësuar dhe kuptuar mirë fenë e Allahut, adhurohet Allahu me dije e dritë dhe thirret në dije dhe dritë.

“Më i miri ndër ju është ai që mëson Kur'anin dhe ia mëson atë të tjerëve.”⁷¹

“Allahu me këtë libër ngre popuj dhe ul popuj të tjerë.”⁷²

“E ndriçoftë Allahu atë njeri që e dëgjon fjalën time, e mëson atë siç u tha dhe e përcjell ashtu siç e dëgjon.”⁷³

“Atij që i futet një rrugë për të kërkuar dije, Allahu do t'ia lehtësojë rrugën për në Xhenet. Melaiket i vendosin krahët e tyre si shfaqje e kënaqësisë për atë që bën nxënësi i dijes. Për dijetarin kërkon falje ç'është në qiej e në tokë si dhe peshqit në ujë. Vlera e të diturit ndaj adhuresit pa dije është si vlera e hënës së plotë në krahasim me yjet. Dijetarët janë trashëgimtarët e profetëve. Profetët nuk kanë lënë si trashëgimi dinarë

70) Buhariu, 81, Muslimi, 1037.

71) Buhariu, 5027.

72) Muslimi, 817.

73) Ky hadith është “muteuatir” dhe e kanë transmetuar më shumë se njëzet sahabë.

e dërhem, por dijen, e kush kapet dhe merr prej saj ka fituar mirësinë më të madhe.”⁷⁴

“Kur vdes biri i Ademit, i ndërpriten të gjitha veprat e mira me përjashtim të tri gjërave: sadakaja e vazhdueshme, dija që njerëzit përfitojnë prej saj dhe fëmija e mirë kur lutet për të.”⁷⁵

“Çdokush që thërret në një udhëzim, merr shpërblim njësoj si shpërblimi i atyre që e pasojnë, pa iu pakësuar atyre ndonjë gjë. Çdokush që thërret në humbje merr gjynah njësoj si ata që e pasojnë, pa iu pakësuar atyre ndonjë gjë.”⁷⁶

Këshilloj të gjithë të shfrytëzojnë kohën dhe të përfitojnë prej saj sa më shumë për gjërat që janë në dobi të njerëzimit, sepse i Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) thotë: ***“Në dy begati mashtrohen shumë njerëz, në shëndet dhe kohën e lirë.”⁷⁷***

Ky është hadithi i parë që imam Buhariu ka përmendur në kapitullin **“Er-rikak”**. Po ashtu, në

74) Ky është hadith “hasen ligajrihi” (për shkak të shumë transmetimeve që përforcojnë dhe ngrenë njëri-tjetrin). Transmeton Ebu Daudi, nr. 3628. (Shih transmetimet e këtij hadithi në “Sahihut-tergib uet-terhib” fq. 80, si dhe komentin e Musnedit të imam Ahmedit për këtë hadith, nr. 21715.) El Hafidh ibnu Rexhebi e ka komentuar këtë hadith në një vëllim më vete, fjalía e parë është transmetuar në “Sahihun” e imam Muslimit (2699).

75) Muslimi (1631).

76) Muslimi (2684).

77) Buhariu (6412)

të njëjtin kapitull në “Fethul bari” (11/235), imam Buhariu ka shkruar një shprehje nga Ali ibn ebu Talib (*radijallahu anhu*): “*Kjo botë po shkon dhe bota tjetër po vjen. Gjithsecila prej dy botëve ka bijtë e saj. Jini prej bijve të botës tjetër dhe jo prej bijve të kësaj bote, sepse sot ka punë e jo llogari dhe nesër ka llogari e jo punë.*”

Këshilloj të angazhohen me gjëra që u interesojnë dhe të lenë gjërat që nuk u interesojnë. I Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) ka thënë: “*Prej Islamit të mirë të personit është lënia e asaj që nuk i intereson.*”⁷⁸

Këshilloj për drejtësi midis teprimit dhe lënies mangët sepse i Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) ka thënë: “*Ruhuni nga teprimi në fe. Vërtet janë shkatërruar ata që ishin përpara jush ngaqë e tepruan në fenë e tyre.*”⁷⁹

Këshilloj që të ruheni nga padrejtësia. Në hadith “kudsi” Allahu thotë: “***O robërit e Mi! Unë ia kam bërë haram Vetes Time padrejtësinë dhe e bëra atë haram ndërmjet jush, kështu që mos i bëni padrejtësi njëri-tjetrit.***”⁸⁰

I Dërguari i Allahut (*salallahu alejhi ue selem*) ka thënë: “***Ruhuni prej padrejtësisë***

78) Hadith hasen, trans. Tirmidhiu (2317) e të tjerë, njëkohësisht është hadithi i 12-të prej dyzet haditheve të imam Neueuiut.

79) Hadith sahih, transmeton Nesaiu e të tjerë, është prej haditheve të Haxhit të Lamtumirës. Shih në “Silsiletus-sahiha” të Albanit (1283).

80) Muslimi (2577).

se padrejtësia do të jetë errësirë në Ditën e Gjykimit.⁸¹

Allahun e Lartmadhëruar e lus të na japë sukses të gjithëve që të marrim dije të dobishme, të punojmë me të e të thërrasim në të. Lus Allahun të na bashkojë të gjithëve në udhëzim të drejtë e të na mbrojë prej sprovave të dukshme e të padukshme. Allahu është i Plotfuqishëm që t'i përgjigjet lutjes sonë dhe i Vetmi që e meriton atë.

Paqja, mëshira, shpëtimi dhe begatitë e Allahut qofshin mbi robin dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin (*salallahu alejhi ue selem*), mbi familjen dhe shokët e tij e mbi të gjithë ata që i pasojnë deri në Ditën e Gjykimit.

81) Muslimi (2578).